

DRENTS
ARCHIEF

HET DRENTSE E-DEPOT

EVALUATIEVERSLAG E-DEPOT

PILOT RAADPLEGEN E-DEPOT PROVINCIE DRENTH

Opgesteld door het Drents Archief en de provincie Drenthe

SAMENVATTING

De provincie Drenthe en het Drents Archief werken aan de doorontwikkeling van duurzame toegankelijkheid. In 2021 is afgesproken om drie jaar lang gezamenlijk pilots uit te voeren, om kennis en ervaring op te doen ten aanzien van het digitaal archiveren in een e-depot. In dit verslag staan de werkwijze, resultaten, conclusies en aanbevelingen beschreven van het onderzoek naar de raadpleegfunctionaliteit van het Preservica-portaal. Dit portaal is onderdeel van de e-depotvoorziening van het Drents Archief. Tijdens de pilot is onderzocht of dit portaal voldoet aan de wensen van de doelgroepen die gebruikmaken van het e-depot.

De daartoe in 2020 opgestelde eisen voor een Drentse raadpleegschil zijn geactualiseerd en er is een onderscheid gemaakt in nice-to-have- en must-have-eisen. Op basis daarvan is het huidige Preservica-portaal getoetst. De belangrijkste must-have-eis waaraan nog niet wordt voldaan is inrichting van zoekfilters en zoekverfijningen ('facets'). Dit punt wordt na de pilot opgepakt door het Drents Archief. Verder bleek een aantal nice-to-have-eisen nog niet optimaal: zo is er geen geïndividualiseerde omgeving waar gebruikers hun favorieten kunnen beheren, zoekresultaten zijn niet op aggregatieniveau te specificeren, er is nog geen toelichting bij zoekmogelijkheden en indien van toepassing worden er waardenlijstjes getoond. De favorietenomgeving is iets dat de leverancier moet faciliteren, de overige bevindingen zijn zonder tussenkomst van de leverancier op te lossen.

De toetsing op toegankelijkheidscriteria (WCAG 2.1 niveau A en AA) is uitgevoerd en van de vijftig criteria waren er 34 voldoende. Een deel van de resterende zestien criteria is door kleine aanpassingen op te lossen. Een aantal bevindingen hangt samen met het door de leverancier aangeleverde format voor het portaal. Deze worden bij de leverancier gemeld.

Tot slot zijn de visualisatiemogelijkheden onderzocht. Bij een aantal bestandsformaten gaat bestandseigen functionaliteit verloren bij het visualiseren (bijv. tabbladen in een Excelbestand,

animaties in een Powerpointbestand). In die gevallen kan het bestand worden gedownload en worden bekeken in daarvoor geschikte software (mits beschikbaar). Geconcludeerd kan daarmee worden dat alle bestandsformaten op de één of andere manier raadpleegbaar zijn.

De conclusie is dat de huidige inrichting aan bijna alle minimale eisen voldoet, met uitzondering van specifieke zoekmogelijkheden op metadata. Deze punten kunnen worden opgelost. Daardoor bestaan er voor de provincie Drenthe op dit moment geen belemmeringen om toe te treden tot het Drentse e-depot.

Aanbevelingen aan provincie drenthe:

1. Onderzoek starten naar het automatisch metadateren bij toekomstige overbrenging;
2. Uitwerken en vaststellen van werkwijze voor het aanleveren van naar het e-depot over te brengen informatie;
3. Nagaan van implicaties van het gebruik van sjabloontools bij het opmaken van documenten.

Aanbevelingen aan Drents Archief:

4. Verbeteren van de inrichting van metagegevensbalk, filters en verfijningen en toevoegen van toelichting bij zoekmogelijkheden;
5. Publiceren van het WCAG-toetsingsrapport op de website;
6. Oplossen van de WCAG-bevindingen: de bevindingen die we zelf kunnen oplossen verbeteren we zelf, de bevindingen die het door de leverancier aangeboden format betreffen, worden bij de leverancier gemeld;
7. Toegankelijkheidsverklaring aanvragen en publiceren op de website;
8. Uitbreiden voorkeursformaten met acceptabele formaten aan de hand van de in 2023 bijgewerkte norm Voorkeursformaten van het Nationaal Archief;
9. Opstellen van beschikbaarstellingsbeleid;
10. Delen van de uitkomsten van deze pilot met andere (Drentse) organisaties.

Wil je meer weten over dit vervolg of heb je vragen over de pilot?

Stel ze via e-depot@drentsarchief.nl

INHOUD

Samenvatting	2
1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doelstellingen en gewenste resultaten	5
1.3 Scope	5
2. Uitvoering stappenplan	6
2.1 Voorbereiding	6
2.2 Informatie- en impactanalyse	7
2.2.1 Update eisen DRS	7
2.2.2 Visualisatiemogelijkheden Preservica-portaal	7
2.2.3 Samenstelling testset	8
2.3 Raadpleegtest	8
2.4 Evaluatie	8
3. Resultaten en bevindingen	9
4. Conclusies en aanbevelingen	16
Bijlage 1	19
Bijlage 2	22

Hoofdstuk 1

INLEIDING

1.1 Aanleiding

Al enkele jaren wordt er Drenthe-breed nagedacht over hoe digitale informatie kan worden ontsloten voor het publiek. Zo is er in 2020 door het Drents Archief, de provincie Drenthe en enkele Drentse gemeenten een marktverkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden voor een Drentse raadpleegschil (DRS) die aansluit op een e-depot. Hierdoor werd inzichtelijk welke verschillende mogelijkheden er zijn voor het raadplegen. Een conclusie van de verkenning was dat er eerst een e-depotvoorziening moest worden aangeschaft om van daaruit het raadplegen te faciliteren. In 2021 heeft het Drents Archief een e-depot geïmplementeerd. Samen met de provincie Drenthe is afgesproken om in deze pilot de raadpleegmogelijkheden die aansluiten bij deze e-depotvoorziening verder te onderzoeken aan de hand van de eisen zoals voor een DRS zijn vastgesteld.

Vaak wordt er veel energie gestoken in het opslaan en beheren van informatieobjecten in de e-depotvoorziening. Dit is een onderdeel waar we in diverse andere pilots al veel

aandacht aan hebben besteed. Eén van de belangrijkste onderdelen is echter de toegankelijkheid voor het publiek: het raadplegen. In de afgelopen jaren is hier in Nederland steeds meer aandacht voor. Zo zijn er diverse e-depots waarin informatie direct beschikbaar is gemaakt voor het publiek of waar een aparte applicatie het raadplegen mogelijk maakt. Een belangrijk aandachtspunt is dat er wordt gekeken naar de behoefte van het publiek. In het OAIS-model¹ dat wordt gehanteerd binnen het e-depot, wordt gesproken over een ‘designated community’. Dit is een groep gebruikers van het archief die in staat moet zijn de bewaarde informatie te begrijpen. Het is van belang om een goed beeld te hebben wie de beoogde gebruikers zijn, dit bepaalt immers hoe je de digitale informatie toegankelijk maakt.

Het Drents Archief neemt de e-depotvoorziening af bij Preservica. Deze voorziening heeft de mogelijkheid om informatie beschikbaar te stellen aan het publiek via het zogenaamde Universal Access portaal.

De informatieobjecten worden dan via een website getoond aan het publiek. De website kan door het Drents Archief op onderdelen worden vormgegeven, maar de mogelijkheden zijn beperkt. Momenteel staat er een eenvoudige basis, in deze pilot wordt onderzocht welke mogelijkheden dit Preservica-portaal biedt.

Op dit moment is de leverancier van deze e-depotvoorziening bezig met het ontwikkelen van een vervanger van het portaal, de UX 2 interface. De eerste stap in deze ontwikkeling is om dezelfde functionaliteit als in het oude portaal te kunnen bieden. Een echte verbeterslag is daarna pas te verwachten. We zullen de ontwikkeling van het nieuwe portaal nauwgezet volgen, maar deze pilot richt zich in eerste instantie op het Universal Access-portaal. Bij het toetsen van de mogelijkheden die dat portaal nu biedt, zullen we rekening houden met de eisen voor digitale toegankelijkheid², opdat iedereen toegang heeft tot de opgenomen informatie.

1. <http://www.oais.info/> (geraadpleegd: 29 november 2023)

2. <https://wcag.nl/kennis/richtlijnen/> (geraadpleegd: 29 november 2023)

1.2 Doelstellingen en gewenste resultaten

De doelstelling van deze pilot is om te onderzoeken in hoeverre de raadpleegfunctionaliteit van het Preservica-portaal voldoet aan de wensen van de doelgroepen die gebruik maken van het e-depot. Hiertoe zijn de volgende resultaten en acceptatiecriteria benoemd:

Resultaat 1.

De reeds bestaande eisen ten aanzien van de Drentse raadpleegschil (DRS) zijn getoetst aan de realiteit van 2023 en ontwikkelingen in de nabije toekomst en waar nodig geüpdatet.

Acceptatiecriteria:

- Het document met functionaliteiten is getoetst aan de realiteit van 2023 en ontwikkelingen in de nabije toekomst;
- Het document met functionaliteiten is geüpdatet.

Resultaat 2.

Het is inzichtelijk in hoeverre het portaal voldoet aan de onder 1 geformuleerde wensen en de geldende wettelijke voorschriften.

Acceptatiecriteria:

- De verschillende (on)mogelijkheden zijn in kaart gebracht inclusief consequenties;
- Het is duidelijk in hoeverre wordt voldaan aan het besluit digitale toegankelijkheid overheid.

Resultaat 3.

Het is inzichtelijk welke visualisatie-mogelijkheden er zijn en welke bestandsformaten daarmee zijn te presenteren.

Acceptatiecriteria:

- Er is een lijst van bestandsformaten die wel en die niet kunnen worden gepresenteerd via de raadpleegschil;
- Er is een lijst van bestandsformaten die bij de provincie Drenthe aanwezig zijn.

Resultaat 4.

Het is duidelijk wat de minimale voorwaarden zijn waaraan volgens de provincie Drenthe moet worden voldaan om live te kunnen gaan met het Drentse e-depot.

Acceptatiecriterium:

- Er wordt een document opgesteld dat beschrijft wat er minimaal moet worden gedaan voordat de provincie Drenthe kan overgaan tot overbrengen naar het e-depot van het Drents Archief.

1.3 SCOPE

De pilot is uitgevoerd met een beperkte dataset die representatief is voor blijvend te bewaren informatie bij de provincie Drenthe. Uit deze set beperken we ons bovendien tot de formaten die vallen onder het geldende voorkeursformatenbeleid (onderdeel van de aansluitvoorwaarden³ e-depot).

Onderwerp van deze pilot is het Preservica-raadpleegportaal (Preservica versie 6.7.0). Er is geen koppelvlak ten behoeve van het raadplegen ontwikkeld. Bevindingen die voortkomen uit deze pilot kunnen wel als input dienen voor toekomstige raadpleegoplossingen.

De doelgroepen die in beschouwing zijn genomen zijn dezelfde als in het onderzoek van de Drentse raadpleegschil. Het gaat hier om historisch geïnteresseerden onderzoekers.

3. Aansluitvoorwaarden Drents Archief, via: <https://www.drentsarchief.nl/images/pdf/edepot/Aansluitvoorwaarden-edepot-Drents-Archief.pdf> (geraadpleegd: 29 november 2023)

Hoofdstuk 2

UITVOERING STAPPENPLAN

De pilot is eind februari 2023 gestart en werd in tien maanden afgerond. Het traject heeft een aantal fasen doorlopen, zoveel mogelijk volgens een vast stappenplan, dat loopt van voorbereiding tot evaluatie. Omdat het zwaartepunt van deze pilot lag op de raadpleging zijn de stappen beperkte set, export en ingest samengevoegd tot een stap: raadpleegtest.

2.1 Voorbereiding

Bij de start van de pilot is op hoofdlijnen een aanpak opgesteld. Hierbij is in kaart gebracht welke rollen nodig zijn om de pilot succesvol uit te voeren. Op basis hiervan is een projectgroep samengesteld met informatieadviseurs, een functioneel beheerder en een archivaris. Deze projectgroep heeft op hoofdlijnen een plan van aanpak opgesteld met daarin de doelstellingen, de gewenste resultaten, de scope en een planning.

De 7 fases

2.2 Informatie- en impactanalyse

De analyse is een belangrijke fase van elk aansluittraject, maar zeker ook in deze pilot. Hoewel in deze pilot het opnemen van informatie niet centraal staat, zijn de te behalen resultaten alle onderzoekend van aard en vallen dus juist in deze analysefase.

2.2.1 Update eisen DRS

Er is gestart met het toetsen van de eisen voor een Drentse raadpleegschil (DRS) aan de situatie van nu. Deze eisen betroffen de autorisatie, de toegankelijkheid, het zoeken en vinden en het gebruiksgemak. Ook zijn er eisen ten aanzien van de minimaal te doorzoeken metagegevens op verschillende aggregatieniveaus. Al deze eisen zijn nog steeds actueel.

De enige aanvulling betreft de expliciete vermelding van de eisen voor digitale toegankelijkheid waaraan websites van (semi)overheden zich moeten houden. De mate waarin een website voldoet aan de richtlijn WCAG 2.1 niveau A en AA, wordt aangeduid met een status. Aan een website kan status A, B, C, D of E toegekend worden, waarbij status A aangeeft dat aan alle WCAG-vereisten is voldaan. Een website voldoet aan de wet bij een status A, B of C.⁴

Bijlage 1 bevat een geüpdatete versie van de DRS-eisen. Hierin is ook aangegeven welke eisen een 'must-have' en welke een 'nice-to-have' zijn voor de provincie.

4. <https://www.digitoegankelijk.nl/toegankelijkheidsverklaring/status> (geraadpleegd 14 maart 2024)

2.2.2 Visualisatiemogelijkheden Preservica-portaal

Een tweede analyse betrof de visualisatiemogelijkheden van het Preservica-portaal. Hiervoor is bij Preservica informatie opgevraagd over de visualisatietools die zij hebben geïmplementeerd. Als er voor bepaalde bestandsformaten geen visualisatietool beschikbaar is, biedt Preservica - in sommige gevallen - extra conversietools. Een niet te visualiseren bestandsformaat kan daarmee omgezet worden in een formaat dat wel gevisualiseerd kan worden via het webportaal. Het kan ook voorkomen dat er voor bepaalde bestandsformaten geen visualisatie en ook geen conversietool beschikbaar is.

De lijst van visualisatietools en conversietools is vergeleken met de bestandsformaten uit het voorkeursformatenbeleid van het Drents Archief en de Handreiking voorkeursformaten Nationaal Archief uit 2016. De reden waarom we ons hier niet alleen hebben gebaseerd op het Drentse voorkeursformatenbeleid is omdat daarin uitsluitend voorkeuren worden benoemd. Het Drentse beleid bevat weliswaar geen lijst van acceptabele formaten maar wel meer informatiecategorieën dan de handreiking van het Nationaal Archief (bijvoorbeeld geo-informatie). Om tot een ruimere dwarsdoorsnede te komen van formaten die voorkomen bij toekomstige overbrengingen, is daarom besloten om de Preservica-informatie met beide handreikingen te vergelijken. De resulterende lijst is bovendien aangevuld met twee extra bestandsformaten (txt en html/htm) omdat deze ook voorkomt in de op termijn over te brengen informatie van de provincie Drenthe.

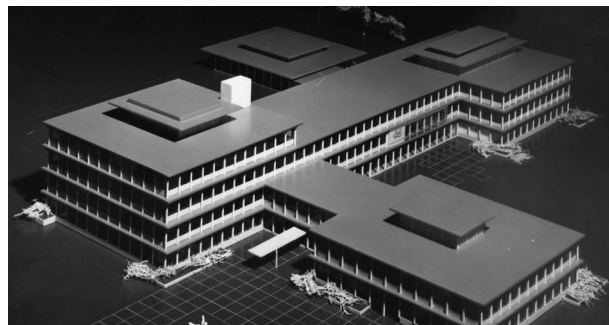
De vergelijking van voorkeursformaten/acceptabele formaten met visualisatie- en conversietools is opgenomen in bijlage 2. De impact van deze inventarisatie voor de provincie volgt uit een test met bestandsformaten die zullen gaan voorkomen in de toekomstige over te brengen informatie.

2.2.3 Samenstelling testset

We hebben een oudere inventarisatie van bestandsformaten (uit 2016) vergeleken met een quickscan van formaten die nu voorkomen in de Sharepoint-omgeving, in een aantal vakapplicaties en in DocBase. Dat hebben we gedaan om een redelijke afspiegeling te maken van bestandsformaten die in toekomstig over te brengen archief van de provincie zullen voorkomen en daarna geraadpleegd kunnen worden. Niet alle informatie in deze systemen zal natuurlijk eeuwig te bewaren zijn; het geeft echter wel een beeld van welke formaten er in omloop zijn.

Een volgende afbakening voor een representatieve testset volgde uit de aansluitvoorwaarden die het Drents Archief hanteert bij een overbrenging. Onderdeel van die voorwaarden is het voorkeursformatenbeleid. Een goede testset bevat dus in elk geval de voorkeursformaten die daarin zijn benoemd. Zoals in de vorige paragraaf uitgelegd, zullen we deze binnen de scope van deze pilot aanvullen met de acceptabele formaten uit de handreiking van het Nationaal Archief (versie 2016).

Op basis van de uitgevoerde quickscans en de aansluitvoorwaarden is er gekozen om een testset samen te stellen met bestanden uit DocBase. Deze set bevat vijftien typische formaten in de categorieën tekst (pdf/a, odt, docx, doc, txt), rasterafbeeldingen (tif, png, jpg), e-mail (eml, msg), presentatie (pptx, ppt) en spreadsheet (xlsx, xls). Op verzoek van de provincie Drenthe is hieraan ook de categorie webpagina's toegevoegd (html).

2.3 Raadpleegtest

Nadat de testset is vastgesteld zijn de betreffende bestanden uit DocBase gedownload. Deze zijn gemetadateerd volgens de DRS-eisen, zodat ook het raadplegen, zoeken en vinden met gebruik van filters kan worden getest. We hebben hiervoor TMLO/ToPX gebruikt omdat de testomgeving die we gebruiken in onze pilotperiode alleen voor dat schema volledig is ingericht (in Bijlage 1 is in tabel 3 opgenomen waarin de DRS-metadateervelden zijn vertaald naar ToPX). Metadatabestanden zijn door de provincie gegenereerd met de RMTTool. Het complete testpakket is na aanlevering geïngest in de e-depotvoorziening van het Drents Archief met als doel de raadpleging ervan via het Preservica-portaal te testen.⁵

De opgenomen bestanden zijn getoetst aan de DRS-eisen. Er is gekeken of de visualisatietools van het Preservica-portaal voldoen aan deze eisen. In de testset was er slechts één bestand opgenomen waarvoor geen visualisatietool beschikbaar is volgens de Preservica-informatie (msg).

Voor dit bestand is een conversie uitgevoerd en daarna de raadpleging beoordeeld. De toetsing van het Preservica-portaal aan de WCAG 2.1 toegankelijkheidseisen besteden we uit aan een extern bureau. Voor deze audit is het portaal zoveel mogelijk conform de grafische WCAG-eisen ingericht.

Alle bevindingen zijn gezamenlijk besproken en de resultaten zijn samengevat in hoofdstuk 3.

2.4 Evaluatie

Aan het eind van de pilot zijn alle uitkomsten en resultaten besproken. Er zijn interessante resultaten behaald en er is meer inzicht opgedaan over de kwaliteit van raadplegen via het huidige Preservica-portaal. De uitkomsten zijn vastgelegd in dit evaluatierapport.

5. De test richt zich met name op de raadpleegfunctionaliteit binnen het webportaal. Omdat het portaal een downloadoptie biedt, zijn bestanden ook altijd met eigen tooling te raadplegen na downloaden.

HOOFDSTUK 3 RESULTATEN EN BEVINDINGEN

De pilot heeft veel nieuwe inzichten gegeven, de resultaten en bevindingen zijn in dit hoofdstuk per doelstelling vastgelegd.

Resultaat 1.

De reeds bestaande eisen ten aanzien van de Drentse raadpleegschil (DRS) zijn getoetst aan de realiteit van 2023 en ontwikkelingen in de nabije toekomst en waar nodig geüpdatet.

- De eisen zoals in 2020 opgesteld voor een DRS, gelden onverminderd in 2023. Deze betreffen enerzijds eisen aangaande autorisatie, toegankelijkheid, zoeken en vinden en gebruikersgemak, en anderzijds een overzicht van welke metadatavelden minimaal beschikbaar en doorzoekbaar moeten zijn. Enige actualisatie betreft de specifiekere vermelding aan welke eisen voor digitale toegankelijkheid moet worden voldaan: WCAG 2.1, niveau A en AA. In tabel 1 en 2 in Bijlage 1 zijn de geactualiseerde DRS-eisen opgenomen.

Resultaat 2.

Het is inzichtelijk in hoeverre het portaal voldoet aan de onder 1 geformuleerde wensen en de geldende wettelijke voorschriften.

- Er is een WCAG-audit uitgevoerd door een extern bureau volgens de WCAG-EM methode.⁶ Deze audit betrof een steekproef van elf pagina's. Er is getoetst op vijftig WCAG-criteria die zijn op te delen in vier principes: waarneembaar, bedienbaar, begrijpelijk en robuust. Bevindingen betreffen de inhoud (bijv. alternatieve teksten voor afbeeldingen/icoontjes, taalinstelling pagina), de techniek (bijv. toetsenbordbediening, kunnen omzeilen van blokken) of de vormgeving (bijv. contrast). WCAG-criteria die niet van toepassing zijn op de getoetste sites werden automatisch goedgekeurd. De resultaten zijn hieronder weergegeven. Op basis hiervan kan een toegankelijkheidsverklaring status B worden toegekend. Hiermee voldoet de website aan de wet;

Principe	Voldoende	Onvoldoende	Onbekend
Waarneembaar	13	7	0
Bedienbaar	10	7	0
Begrijpelijk	9	1	0
Robuust	2	1	0
Totaal	34	16	0

Tabel 1: resultaten audit Preservica portaal

6. Zie voor het auditrapport: <https://toegankelijkheidsrapport.swink.nl/e-depot.drentsarchief.nl/> (geraadpleegd 14 maart 2024)

- Het Preservica-portaal is getoetst aan de eisen met betrekking tot autorisatie, toegankelijkheidseisen, zoeken en vinden en gebruiksgemak, zoals opgesteld in de DRS-eisen tabel 1 in Bijlage 1. Alle bevindingen zijn hieronder samengevat. In rood is aangegeven wat nu nog niet voldoet aan de must-haves;

Onderwerp	Specificatie	Voldoet	Opmerkingen	Must / Nice
Autorisatie	Het is mogelijk om geautoriseerde toegang te verlenen (wie mag wat, wanneer en op welk niveau).	J		Must
Toegankelijkheid	De toegang voldoet aan de toegankelijkheids-eisen van de overheid: toegankelijkheids-verklaring status A, B of C.	J	De website voldoet niet 100% aan alle vereisten, maar op basis van de audit is een toegankelijkheidsverklaring status B toe te kennen. Daarmee wordt voldaan aan de wettelijke verplichting voor (semi)overheden.	Must
Zoeken en vinden	Het is mogelijk fulltext te zoeken.	J		Must
	Het is mogelijk om de zoekresultaten op aggregatieniveau te specificeren.	N	De daartoe benodigde filters en 'facets' zijn nog ingericht.	Nice
	Boolean expressions en wildcards kunnen worden gebruikt.	J		Nice
	Het is mogelijk om op basis van de beschikbare metagegevens de selectie te verfijnen.	J		Must
	Het is mogelijk om te zoeken aan de hand van de metagegevens die tijdens het vooronderzoek zijn gespecificeerd (zie Bijlage 1 tabel 2).	N	De inrichting van de filters bevat niet alle metagegevens uit tabel 2, bijlage 1.	Must
	Het is mogelijk in te zoomen op een zoekresultaat zonder het overzicht van gevonden zoekresultaten kwijt te raken.	J		Nice
	Het is mogelijk om de weergave van de zoekresultaten aan te passen (lijst, tegels, etc.).	J		Nice

Tabel 2: resultaten toetsing aan geactualiseerde DRS-eisen (J = ja, N = nee; kleurcodering: N + nice-to-have = oranje, N + must-have = rood)

Onderwerp	Specificatie	Voldoet	Opmerkingen	Must / Nice
Gebruikersgemak	Een eigen digitale omgeving voor gebruikers waar laatste zoekresultaten en/of favorieten worden getoond en bewaard.	N	Er kunnen tot maximaal 12 favorieten worden vastgelegd, maar dit is iets anders dan een eigen digitale omgeving. Verder kunnen alleen documenten als favoriet worden aangemerkt en hogere aggregatieniveaus niet.	Nice
	Er zijn hulpmiddelen aanwezig om gebruikers te helpen met het zoeken en vinden (onderzoekshulp).	J		Must
	Er is uitleg beschikbaar bij de verschillende zoekmogelijkheden en er worden daarbij waardenlijsten getoond als dat van toepassing is.	N	Niet ingericht.	Nice
	Thumbnail: wanneer mogelijk wordt een thumbnail getoond zodat in één opslag kan worden bepaald of een zoekresultaat juist is.	J		Nice

- Overige bevindingen die zijn gedaan bij de toetsing van bovenstaande eisen betreffen de snelheid van het portaal, het navigatiegemak, teksten bij de filters en het formaat van datumvelden:
 - Het portaal is traag met het tonen van informatie na aanklikken;
 - Het kruimelpad wordt bij veel vertakkingen in een boomstructuur ingekort waardoor niet meer duidelijk is waar je je bevindt binnen een hiërarchie. Ook kan er niet dan niet gericht terug geklikt worden. Op bestandsniveau mist de Terugknop;
 - De vertaling van de tekst in het van oorsprong Engelstalige raadpleegportaal kan worden verbeterd. Zo is de tekst rondom filtervelden is niet altijd logisch, bijvoorbeeld bij Naam: “komt overeen met” in plaats van “bevat”;

- Datumvelden worden als datumtijdvelden getoond;
- Tijdens het samenstellen van de testset voor het toetsen van de DRS-eisen bleek dat niet alle “minimale te doorzoeken metadata” (zoals gedefinieerd in bijlage 1 tabel 2 en onderdeel van ‘zoeken en vinden’) in het DMS beschikbaar zijn. Een werkwijze om dit te ondervangen bij toekomstige overbrenging, is dat deze velden worden gevuld met de waarde “Niet bekend”. Wanneer een gebruiker zoekt op één van de in tabel 2 genoemde metadatavelden zullen alle informatieobjecten worden getoond, inclusief de informatieobjecten waar het veld is gevuld met “Niet bekend”. De gebruiker kan zelf beoordelen of de informatie relevant is voor haar/zijn zoekvraag. Zodoende kan alsnog worden voldaan aan de minimale eis;

Resultaat 3.

Het is inzichtelijk welke visualisatiemogelijkheden er zijn en welke bestandsformaten daarmee zijn te presenteren.

- Preservica heeft een lijst beschikbaar gesteld met daarin de visualisatietools die zij hebben geïmplementeerd in hun webportaal, zie Bijlage 2. Voor bestandsformaten die niet goed via een webportaal geraadpleegd kunnen worden bieden ze in enkele gevallen een conversietool. Deze zijn ook opgenomen in de beschikbaar gestelde lijst;
- Er is een lijst met bestandsformaten opgesteld waarin (lang te bewaren) informatie moet worden aangeleverd. De leidraad daarbij is de aansluitvoorwaarden van het Drents Archief, waaronder het voorkeursformatenbeleid. Het formatenbeleid van het Drents Archief benoemt uitsluitend voorkeuren. Omdat dit te beperkt werd geacht voor deze pilot, zijn ook de acceptabele formaten zoals benoemd in de Handreiking voorkeursformaten Nationaal Archief in deze pilot meegenomen (versie 2016/review 2023);
- Er zijn quickscans uitgevoerd door de provincie om te inventariseren welke bestandsformaten (hoe vaak) worden gebruikt in de huidige Sharepointwerkomgeving, enkele vakapplicaties en het document managementsysteem DocBase. Hieruit is een testset van bestandsformaten samengesteld die representatief is voor lang te bewaren informatie en waarvan de formaten voorkomen in de handreikingen van het Drents Archief en het Nationaal Archief (versie 2016/review 2023). De testset bestaat uit bestanden die alle uit DocBase zijn gedownload (hierbij bleek dat bestanden met extensies txt, ppt, pptx zich als pdf-bestanden manifesteerden; nader onderzoek hiernaar valt buiten de scope van deze pilot);
- De testbestanden zijn handmatig gemetadateerd met de RMTTool en dat is tamelijk foutgevoelig. Dit leverde geen onoverkomelijke problemen op voor het doel van deze pilot, de raadpleegtest, maar bij toekomstige overbrengingen is de kwaliteit van metadateren wel een belangrijk aandachtspunt;
- Alle bestandsformaten uit de testset zijn geraadpleegd in het Preservica-portaal. Bij negen van de vijftien geteste formaten zijn er extra bevindingen. In tabel 3 zijn de resultaten samengevat.

Tabel 3: samenvatting raadpleegtest (J = voldoet, N=volgdoet niet, deels = voldoet ten dele, zie opmerking in kolom bevinding)

Informatie-categorie	Bestandsformaat (extensie)	Visualisatie voldoet	Bevinding
Tekst	pdf	J	In de backend van Preservica staan bij bijvoorbeeld 'Creation application' de tekens いひづちぴはひゑざづひび. Na openen in een teksteditor blijkt het gehele bestand dergelijke tekens te bevatten. Een keer opnieuw opslaan levert een nieuw bestand dat er wel conform een pdf uit ziet.
	odt	J	Er worden markeringen en tekens getoond in het portaal die niet zichtbaar zijn in het oorspronkelijke bestand. Het bestand is opgemaakt via een sjabloontool. Mogelijk zijn de extra markeringen en tekens een gevolg daarvan.
	docx	J	Tekstblokken staan in de viewer in een andere volgorde dan in het originele bestand. Ook dit bestand is opgemaakt met een sjabloontool. Mogelijk is dat de oorzaak.
	doc	J	Zie docx.
	txt	J	
Raster-afbeelding	tif	J	
	png	J	
	jpg	J	
E-mail	eml	J	
	msg	deels [na conversie]	Body van emailbericht wordt getoond na conversie. De jpg-bijlages die in het testbestand waren bijgevoegd worden getoond in de viewer. Na downloaden van het mailbericht met bijlages blijken de jpg-bestanden txt-bestanden. Tweede bevinding is dat downloaden vanuit de jpg-viewer met daarin een van de jpg-bijlages niet de specifieke jpg oplevert maar het hele emailbericht (inclusief de bijlages als txt). Workaround is het opslaan als via rechtermuisknop.
Presentatie	pptx	deels	Bestand wordt via pdf-viewer getoond. Animaties worden niet weergegeven. Ook handmatige tekeningen worden niet weergegeven. Bij download wel ok.
	ppt	deels	In het portaal wordt bij sommige sheets de vormgeving anders weergegeven dan in het origineel (bijvoorbeeld tekstvakken die overlappen). Zie verder ook onder pptx.
Spreadsheet	xlsx	deels	Bestand wordt via pdf-viewer getoond waardoor kolommen en rijen structuur over verschillende pagina's wordt verdeeld. Tabbladen worden lineair verwerkt en (dus) niet juist weergegeven.
	xls	deels	Zie xlsx.
Website	html	J	Bestand wordt getoond als tekstbestand. Na download is deze te openen met een browser als webpagina.

Resultaat 4.

Het is duidelijk wat de minimale voorwaarden zijn waaraan volgens de provincie moet worden voldaan om live te kunnen gaan met het Drentse e-depot.

- De minimale eisen voor de Drentse raadpleegschil (DRS) zoals geformuleerd in 2020 zijn geactualiseerd (zie Bijlage 1, tabel 1 en 2). In de tabellen is aangegeven welke eisen absoluut noodzakelijk zijn. In deze pilot is duidelijk geworden dat de huidige inrichting van het Drentse e-depot kan voldoen aan alle minimale eisen, met uitzondering van de mogelijkheid om te kunnen zoeken aan de hand van de eerder gespecificeerde metadata (tabel 2, Bijlage 1);
- Met de toezegging dat de bevindingen in de oranje velden in tabel 1 in dit hoofdstuk worden opgelost, bestaat er voor de provincie op dit moment geen belemmering om toe te treden tot het Drentse e-depot, aangezien aan de meeste minimale eisen wordt voldaan. De met alle Drentse gemeenten overeengekomen DRS-eisen blijven ook na toetreding leidend.

HOOFDSTUK 4 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Tijdens de derde pilot hebben het Drents Archief en de provincie Drenthe onderzocht in hoeverre de raadpleegfunctionaliteit van het huidige e-depotportaal van het Drents Archief voldoet aan de eisen, zoals deze door de Drentse gemeenten en provincie zijn geformuleerd in de Drentse Raadpleegschil (DRS). Allereerst zijn de bestaande eisen voor de Drentse raadpleegschil (DRS) uit 2020 geactualiseerd en getoetst aan de huidige realiteit. De meeste eisen bleven onveranderd, maar er is nu specifieke aandacht voor digitale toegankelijkheidseisen, zoals vastgelegd in de WCAG. Daarnaast is bepaald welke eisen voor de provincie Drenthe noodzakelijk zijn (must-have) en welke wenselijk (nice-to-have) zijn voor de provincie om aan te sluiten bij het e-depot van het Drents Archief.

Vervolgens is het portaal beoordeeld op autorisatie, toegankelijkheid, zoek- en vindbaarheid, en gebruiksgemak volgens de DRS-eisen. Hoewel het portaal al aan veel

eisen voldoet, blijkt de inrichting van de filters en nadere verfijningsmogelijkheden (de 'facets') nog niet conform de eisen van de DRS te zijn. De oplossing hiervoor is het verbeteren van hoe de filters en verfijningen zijn ingericht. Aangezien deze eis als 'must' is aangemerkt, moet het Drents Archief dit als eerste oppakken na deze pilot. Overige punten die nog niet voldoen maar niet als 'must' zijn aangemerkt:

- Er is een omgeving waar gebruikers hun favorieten kunnen beheren;
- Zoekresultaten zijn op aggregatieniveau te specificeren;
- Er is een toelichting bij zoekmogelijkheden en indien van toepassing worden er waardenlijstjes getoond.

Omdat het Drents Archief voor het oplossen van de eerste bevinding grotendeels afhankelijk is van de leverancier, is de aanbeveling om daar navraag te doen over de ontwikkelingen op dat vlak. Het tweede punt kan worden meegenomen bij het verbeteren van de filters en

verfijningen en dat geldt ten dele ook voor het laatste punt (voor zover het waardenlijstjes betreft) en een toelichting over zoekmogelijkheden kan worden toegevoegd aan het portaal.

Uit de externe toetsing van het Preservica-portaal op de WCAG-criteria bleek dat er aan 34 van de vijftig criteria wordt voldaan. Een deel van wat nog niet voldoet, is met kleine aanpassingen te verbeteren. Een deel van de bevindingen hangt samen met het door Preservica aangeboden format van het portaal. Deze bevindingen zullen bij Preservica worden gemeld. Op basis van het rapport kan een toegankelijkheidsverklaring status B worden aangevraagd. Daarmee voldoet de website aan de wettelijke verplichtingen omtrent toegankelijkheid. Het toetsingsrapport zal op de website worden gepubliceerd, met daarbij vermeld welke verbeteringen sinds de toetsing zijn doorgevoerd.

Een derde resultaat richt zich op de visualisatiemogelijkheden van te raadplegen bestandsformaten. In de e-depotvoorziening zijn diverse visualisatietools geïmplementeerd, inclusief conversietools voor specifieke bestandsformaten. Een grondige inventarisatie van bestandsformaten, gebaseerd op de aansluitvoorwaarden van het Drents Archief en de Voorkeursformaten van het Nationaal Archief, resulteerde in een representatieve testset. Geconcludeerd kan worden dat álle bestandsformaten op de één of andere manier raadpleegbaar zijn. Functionaliteiten in spreadsheets en presentaties worden echter niet getoond via de in het portaal beschikbare viewers. Eén van de formaten voor e-mails moest eerst een conversie ondergaan alvorens deze raadpleegbaar waren. Alle bestanden kunnen worden gedownload. In alle gevallen geldt dan dat de bestanden daarna wel zijn te openen met alle functionaliteiten die de formaten eigen zijn (op voorwaarde dat de gebruiker over juiste software beschikt).

Tot slot zijn de minimale voorwaarden voor livegang van het Drentse e-depot geformuleerd. De conclusie is dat de huidige inrichting aan bijna alle minimale eisen voldoet, met uitzondering specifieke zoekmogelijkheden op metadata. Deze punten kunnen worden opgelost. Zodoende bestaan er voor de provincie op dit moment geen belemmeringen om toe te treden tot het Drentse e-depot.

Voor een aantal bevindingen is een acceptabele work-around gevonden:

1. Thumbnails worden automatisch toegekend. Bij beperking in openbaarheid worden deze handmatig overschreven met thumbnails die geen data ontsluiten, aan te leveren bij overbrenging. Dat laatste geldt ook voor data waarvoor het automatisch genereren van thumbnails niet werkt (bijvoorbeeld bij geo-informatie);
2. Als een of meer metadatavelden in tabel 2 van Bijlage 1 niet voorhanden is/zijn in het systeem waaruit een export voor een overbrenging gedaan wordt, dan wordt daaraan automatische de waarde 'Niet bekend' toegekend, zodat deze wel altijd doorzoekbaar blijft.

Aanbevelingen aan provincie Drenthe:

1. Onderzoek starten naar het automatisch metadateren bij toekomstige overbrenging;
2. Uitwerken en vaststellen van werkwijze voor het aanleveren van naar het e-depot over te brengen informatie;
3. Nagaan van implicaties van het gebruik van sjabloontools bij het opmaken van documenten.

Aanbevelingen aan Drents Archief:

4. Verbeteren van de inrichting van metagegevensbalk, filters en verfijningen en toevoegen van toelichting bij zoekmogelijkheden;
5. Publiceren van het WCAG-toetsingsrapport op de website;
6. Oplossen van de WCAG-bevindingen: de bevindingen die we zelf kunnen oplossen verbeteren we zelf, de bevindingen die het door de leverancier aangeboden format betreffen, worden bij de leverancier gemeld;
7. Toegankelijkheidsverklaring aanvragen en publiceren op de website;
8. Uitbreiden voorkeursformaten met acceptabele formaten aan de hand van de in 2023 bijgewerkte norm Voorkeursformaten van het Nationaal Archief;
9. Opstellen van beschikbaarstellingsbeleid;
10. Delen van de uitkomsten van deze pilot met andere (Drentse) organisaties.

Wil je meer weten over dit vervolg of heb je vragen over de pilot? Stel ze via e-depot@drentsarchief.nl.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

De bestaande eisen voor een Drentse raadpleegschil uit 2020 zijn nog steeds actueel in 2023, zie tabel 1 en 2. Als aanvulling zijn in tabel 3 de digitale toegankelijkheidseisen waaraan overheden moeten voldoen nader gespecificeerd. Ook is aangegeven welke eisen een 'must-have' en welke een 'nice-to-have' zijn voor de provincie.

Onderwerp	Specificatie	Must/ Nice
Autorisatie	Het is mogelijk om geautoriseerde toegang te verlenen (wie mag wat, wanneer en op welk niveau).	Must
Toegankelijkheid	De toegang voldoet aan de toegankelijkheidseisen van de overheid: WCAG 2.1 niveau A en AA	Must
Zoeken en vinden	Het is mogelijk fulltext te zoeken.	Must
	Het is mogelijk om de zoekresultaten op aggregatieniveau te specificeren.	Nice
	Boolean expressions en wildcards kunnen worden gebruikt.	Nice
	Het is mogelijk om op basis van de beschikbare metagegevens de selectie te verfijnen.	Must
	Het is mogelijk om te zoeken aan de hand van de metagegevens die tijdens het vooronderzoek zijn gespecificeerd (zie tabel hieronder).	Must
	Het is mogelijk in te zoomen op een zoekresultaat zonder het overzicht van gevonden zoekresultaten kwijt te raken.	Nice
	Het is mogelijk om de weergave van de zoekresultaten aan te passen (lijst, tegels, etc.).	Nice
Gebruikersgemak	Een eigen digitale omgeving voor gebruikers waar laatste zoekresultaten en/of favorieten worden getoond en bewaard.	Nice
	Er zijn hulpmiddelen aanwezig om gebruikers te helpen met het zoeken en vinden (onderzoekshulp).	Must
	Er is uitleg beschikbaar bij de verschillende zoekmogelijkheden en er worden daarbij waardenlijsten getoond als dat van toepassing is.	Nice
	Thumbnail: wanneer mogelijk wordt een thumbnail getoond zodat in één opslag kan worden bepaald of een zoekresultaat juist is.	Nice

Tabel 1: Eisen DRS anno 2023.

Tabel 2: Minimaal te doorzoeken metagegevens per aggregatieniveau in een Drentse raadpleegschil:

Metagegevens	Archief	Serie/Zaaktype	Dossier/Zaak	Document
Organisatie (zorgdrager)	x			
Archiefvormer	x			
Identificatiekenmerk	x	x	x	x
Titel (naam)	x	x	x	x
Onderwerp (waardenlijst)		x	x	
Omschrijving (vrije tekst)		x	x	x
Periode van	x	x	x	x
Periode tot	x	x	x	x
Beschikbaarheid (termijnen)	x	x	x	x
Relatie, anders dan hiërarchisch	x	x	x	x

Tabel 3: vertaling van de DRS-metadatavelden naar ToPX.

DRS metagegeven	ToPX
Archief, Serie/Zaaktype, Dossier/Zaak, Document	aggregatie/aggregatieniveau
Organisatie (zorgdrager)	aggregatie/context/actor
Archiefvormer	aggregatie/context/actor
Identificatiekenmerk	aggregatie/identificatiekenmerk bestand/identificatiekenmerk
Titel (naam)	aggregatie/naam bestand/naam
Onderwerp (waardenlijst)	aggregatie/classificatie
Omschrijving (vrije tekst)	aggregatie/omschrijving bestand/omschrijving
Periode van	aggregatie/dekking/inTijd/begin/datum bestand/dekking/inTijd/begin/datum
Periode tot	aggregatie/dekking/inTijd/eind/datum bestand/dekking/inTijd/eind/datum
Beschikbaarheid (termijnen)	aggregatie/gebruiksrechten aggregatie/openbaarheid bestand/gebruiksrechten bestand/openbaarheid
Relatie, anders dan hiërarchisch	aggregatie/relatie bestand/relatie

NB: Via overerving kunnen metagegevens op hoger gelegen aggregatieniveaus ook gelden voor lagere niveaus en bestanden. Deze hoeven dan niet op dat niveau te worden meegegeven.

Referentienummer	Richtlijn	Niveau
1.1.1.1	Bedieningselementen, invoer	A
1.1.1.2	Test	A
1.1.1.3	Zintuiglijk	A
1.1.1.4	Captcha	A
1.1.1.5	Decoratie, opmaak, onzichtbaar	A
1.2.1	Louter-geluid en louter-videobeeld	A
1.2.2	Ondertitels voor doven en slechthorenden	A
1.2.3	Audiodescriptie of media-alternatief (vooraf opgenomen)	A
1.2.4	Ondertitels voor doven en slechthorenden	AA
1.2.5	Audiodescriptie (vooraf opgenomen)	AA
1.3.1	Info en relaties	A
1.3.2	Betekenisvolle volgorde	A
1.3.3	Zintuiglijke eigenschappen	A
1.3.4	Weergavestand	AA
1.3.5	Identificeer het doel van de input	AA
1.4.1	Gebruik van kleur	A
1.4.2	Geluidsbediening	A
1.4.3	Contrast (minimum)	AA
1.4.4	Herschalen van tekst	AA
1.4.5	Afbeelding van tekst	AA
1.4.10	Reflow	AA
1.4.11	Contrast van niet-tekstuele content	AA
1.4.12	Tekstafstand	AA
1.4.13	Content bij hover of focus	AA
2.1.1	Toetsenbord	A
2.1.2	Geen toetsenbordval	A
2.1.4	Enkel teken sneltoetsen	A

Referentienummer	Richtlijn	Niveau
2.2.1	Timing aanpasbaar	A
2.2.2	Pauzeren, stoppen, verbergen	A
2.3.1	Drie flitsen of beneden drempelwaarde	A
2.4.1	Blokken omzeilen	A
2.4.2	Paginatitel	A
2.4.3	Focus volgorde	A
2.4.4	Linkdoel (in context)	A
2.4.5	Meerdere manieren	AA
2.4.6	Koppen en Labels	AA
2.4.7	Focus zichtbaar	AA
2.5.1	Aanwijzergebaren	A
2.5.2	Aanwijzerannulering	A
2.5.3	Label in naam	A
2.5.4	Bewegingsactivering	A
3.1.1	Taal van de pagina	A
3.1.2	Taal van onderdelen	AA
3.2.1	Bij focus	A
3.2.2	Bij input	A
3.2.3	Consistente navigatie	AA
3.2.4	Consistente identificatie	AA
3.3.1	Fout identificatie	A
3.3.2	Labels of instructies	A
3.3.3	Foutsuggestie	AA
3.3.4	Foutpreventie (Wettelijk, financieel, gegevens)	AA
4.1.1	Parsen	A
4.1.2	Naam, rol, waarde	A
4.1.3	Statusberichten	AA

Tabel 4: WCAG 2.1 niveau A en AA, zie ook <https://www.wcag.nl/kennis/richtlijnen>

BIJLAGE 2

In deze bijlage is een lijst van formaten (op extensie-niveau) opgenomen, die voortkomt uit het formatenbeleid van het Drents Archief (DA) en het Nationaal Archief (NA; versie 2016 en 2023). Hieraan gekoppeld is aangegeven of de e-depot-voorziening van Preservica voorziet in visualisatie- en/of conversietools (versie 6.7.0).

Legenda tabel:

V	voorkeursformaat
A	acceptabel formaat
	geen rendertool
	geen rendertool + geen conversietool

Informatie-categorie	Bestands-formaat	DA (2022)	NA (2016)	NA (2023)	Visualisatie-tool Preservica 6.7.0	Conversie tool Preservica 6.7.0	
tekst	pdf/a	V	V	V	pdf.js		
	odt	V	V	V	pdf.js		
	pdf	-	A	A	pdf.js		
	docx	-	A	A	pdf.js		
	doc	-	A	-	pdf.js		
	txt	-	-	-	directrender		
afbeelding	raster	tiff	V	V	V	openseadragon	
		png	V	V	V	openseadragon	
		jpg	-	A	A	openseadragon	
		jp2	-	A	A	openseadragon	
		jpx	-	A	A	openseadragon	
	vector	svg	V	V	V	pdf.js	
		dxg	-	-	V	geen	geen
		dwg	-	-	A	geen	geen
		obj	-	-	A	geen	geen
		ply	-	-	A	geen	geen
video	mxg (versie 3c)	V	V	V	geen	geen	
	mxg (versie 2b)	-	V	V	geen	FFMPEG CLI	
	mp4	-	A	A	html5video	FFMPEG CLI Handbrake CLI	
	mkv	-	A	A	geen	FFMPEG CLI Handbrake CLI	
audio	wav	V	V	V	geen	FFMPEG CLI	
	bwf	V	V	V	bwf: zie wav		
	mp3	-	A	A	html5video	FFMPEG CLI	
	aac	-	A	A	nog niet te identificeren in 6.7.0		

Legenda tabel:

V	voorkeursformaat
A	acceptabel formaat
	geen rendertool
	geen rendertool + geen conversietool

Informatie-categorie	Bestands-formaat	DA (2022)	NA (2016)	NA (2023)	Visualisatie-tool Preservica 6.7.0	Conversie tool Preservica 6.7.0
email	eml	V	V	V	eml-renderer	
	msg	-	A	A	geen	MSG Migration Tool
	pst	-	A	A	geen	geen
	mbox	-	A	A	geen	geen
	pdf/a	-	-	A	zie pdf/a	
presentatie	odp	V	V	V	pdf.js	LibreOffice CLI
	pptx	-	A	A	pdf.js	LibreOffice CLI
	ppt	-	A	-	pdf.js	LibreOffice CLI
spread-sheet	ods	V	V	V	pdf.js	LibreOffice CLI
	csv	V	V	V	pdf.js	LibreOffice CLI
	xlsx	-	A	A	pdf.js	LibreOffice CLI
	xls	-	A	-	pdf.js	
webpagina	warc	V	-	V	wayback	
	html, htm	-	-	-	geen	geen
geo-informatie	geotiff	V	-	V	openseadragon8	ImageMagick CLI
	geopackage	V	-	V	geen	geen
	gml	V	-	V	prism.js	LibreOffice CLI
	json	-	-	V	geen	geen
	shp, shx, dbf, xml, prj, sbn, sbx	-	-	V	geen	geen
	gdb	-	-	A	geen	geen
	kml	-	-	A	geen	geen
	kmz	-	-	A	geen	geen
database	sql	V	V	V	prism.js	
	siard	V	V	V	geen	geen
	odb	V	V	V	geen	geen
	acdb	-	A	A	geen	geen
	mdb	-	A	-	geen	geen

provincie Drenthe

DRENTS
ARCHIEF
HET DRENTSE E-DEPOT